

*”Și dacă m-ai ucide,
te-aș iubi
și în minutele agoniei.”*

Doamna Eminescu

Cartea întâi

GEORGIANA VÂJU

Quantum

© 2021 Georgiana Văju
© 2021 Quantum Publishers

Acest volum este o operă de ficțiune.
Orice asemănare cu persoane, locuri sau evenimente reale
este întâmplătoare.
Este interzisă reproducerea totală sau parțială a textelor,
pe orice suport, tipărit sau digital, fără acordul deținătorului
drepturilor de autor.

Quantum Publishers

www.quantumpublishers.ro

Vânzări: vanzari@quantumpublishers.ro

Email: office@quantumpublishers.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VĂJU, GEORGIANA

Doamna Eminescu / Georgiana Văju. - Domnești : Quantum Publishers, 2021-

vol.

ISBN 978-606-8862-90-3

Cartea 1. - 2021. - ISBN 978-606-8862-89-7

821.135.1

Tipărit în România

DOAMNA EMINESCU

Cartea întâi

Anii 1863 -1877

GEORGIANA VÂJU

Mamei mele,

Aș fi vrut să fi aici, să te bucuri azi împreună cu mine, să te aud spunându-mi că ești mândră de mine... Știu că ai fost mereu, și când n-am meritat.

Iartă-mă, mamă! N-am știut că pleci așa curând. N-am știut că tu aveai nevoie să mă auzi, să mă vezi, să stai cu mine și să-mi vorbești. N-am știut asta când îți spuneam că sunt ocupată, că muncesc, că scriu la cartea cu Eminescu, că studiez... Că nu am timp. Timp, fir-ar să fie! Eu eram cea care nu avea. Dar de unde să știu că tu chiar nu-l mai aveai?

Iartă-mă, mamă, și primește darul meu, acolo sus.

*Tot mai citesc măiastra-ți carte,
Deși ți-o știu pe dinafară:
Parcă urmând șirul de slove,
Ce-a tale gânduri sămănară,*

*Mă duc tot mai afund cu mintea
În lumile de frumuseți,
Ce-au izvorât, eterni luceferi,
Din noaptea tristei tale vieți...*

*Și te-nțeleg te simt aproape:
Cu-aceeași suferință-n față,
Cu ochii gânditori și galeși,
Sătul de trudnica-ți viață.*

...

*Să plângi tu plânsul tuturor...
Din zbuciumul eternei lupte.
Să smulgi fulgerătoare versuri,
Bucăți din inima ta rupte...*

*S-aprinzi în bolta vremii astri
Din zborul tristului tău gând...
Văpaie!... Ce-o să-i pese lumii
Că tu te mistui luminând?*

Lui Eminescu, Alexandru Vlahuță

ARGUMENT

Care român nu știe cine a fost Mihai Eminescu?

Aș vrea să cred că oricine știe, mai mult, că-i poate recita fie și o singură strofă.

Din păcate, știm prea puține despre el; poate numai ceea ce am învățat la școală. Câteva poezii, poate vreo două-trei lucrări de proză, unele date biografice...

Dar câți cunoaștem adevărata lui viață, activitatea didactică pe care a desfășurat-o sau cea jurnalistică? Câți dintre noi știm despre suferințele îndurate de el într-un sistem găunos și indiferent față de poeți/scriitori? Știm despre lupta sa pentru dreptate, pentru supraviețuire, pentru a da o șansă la învățare copiilor defavorizați din zonele rurale?

Câți știm cât a suferit Eminescu și la câte nedreptăți a fost supus de sistem?

Știm cum și cât a iubit-o el pe Veronica Micle, care era soția altui bărbat, prea bătrân pentru ea?

Știm cum a ajuns Veronica să se mărite cu Ștefan Micle?

Mă tem că prea puțini avem idee despre lucrurile astea, deși, până la momentul de față, sunt publicate foarte multe lucrări care ne vorbesc despre marele poet. Avem numeroase biografii, amintiri ale contemporanilor săi – printre care-i amintesc pe Ioan Slavici, Ion Creangă, George Panu, Titu Maiorescu, I. L. Caragiale, Al. Vlahuță, T. V. Stefanelli (cu toții prinși între paginile cărții de față). Avem caleidoscoape, corespondențe, numeroase studii și articole asupra operei marelui poet, avem și pagini vechi de ziar. Dintre toate acestea, de remarcat rămân studiile câtorva istorici eminescologi (G. Călinescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Augustin Z. N. Pop, Petru Rezuș, G. Munteanu)

Octav Minar a fost cel care a tradus și a dat publicității o sumă de scrisori dintre Mihai Eminescu și Veronica Micle. Câtorva dintre ele (5 la număr, mai exact) le-a fost contestată autenticitatea. Adevărul însă nu-l vom ști niciodată. Scrisorile, 48 ale Veronicăi și 18 ale lui Mihai, au indus ideea că a existat o implicare sentimentală diferită între cei doi. Pe baza acestei concluzii, O. Minar a scris *Romanul unei mari iubiri: EMINESCU – VERONICA*, Eugen Lovinescu ne-a zugrăvit *Mite* și *Bălăuca*, Cezar Petrescu ne-a lăsat *Romanul lui Eminescu*.

Toate aceste „povești” sunt bazate pe biografii, pe mărturiile celor care i-au cunoscut și, desigur, inspirate din corespondența celor doi protagoniști, dată publicității până la acea vreme.

Lovitura care răstoarnă multe teorii și supoziții cu privire la viața poetului vine abia în anul 2000,

când Editura Polirom publică *Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit*. Această carte scoate la lumină alte peste 100 de scrisori adresate de Eminescu Veronicăi, încă vreo 16 adresate de Veronica lui, plus câteva adresate Harietei Eminovici și lui Mihai Eminescu de către Titu Maiorescu. Am zăbovit mai mult la această ediție pentru că *inedita corespondență* are darul de a da peste cap nu numai povestea de dragoste a celor doi, ci și de a schimba multe păreri cu privire la activitatea sa literară după anul îmbolnăvirii, 1883.

Țin să reamintesc și lucrările celor care s-au ocupat cu precădere de boala și de misterul în care este încă învăluită moartea poetului:

Ion Nica scrie celebrul studiu „Mihai Eminescu. Structura somato-psihică”, ocazie cu care este complet eliminată teoria că Eminescu ar fi suferit de sifilis.

Ovidiu Vuia, în lucrarea „Misterul morții lui Eminescu”, aduce lămuriri suplimentare, afirmând că boala psihică de care suferea Mihai Eminescu este corespunzătoare unei psihoze endogene de tip depresiv, explicând astfel absența demenței.

Gheorghe Sărac publică o serie de „Documente privind adevărul despre boala și moartea lui Eminescu”, carte ce conține rapoartele și diagnosticele medicilor, cu ocazia internării sau externării poetului, conține și seria de scrisori dintre Harieta Eminovici și Cornelia Emilian și chiar declarațiile celor care au participat la autopsie.

Nicolaie Georgescu reîntregește foarte frumos toate aceste dovezi în cartea „Boala și moartea lui Eminescu”.

Desigur, s-a scris mult și poate se va mai scrie,

dar noi tot puține lucruri cunoaștem despre Mihai Eminescu.

Cât privește lucrarea mea, am studiat mult viețile lui Mihai Eminescu și Veronicăi Micle, am adunat și am cuprins toate informațiile găsite de-a lungul a 30 de ani de cercetare într-o singură carte. Am scris asumat, respectând cu strictețe tot ceea ce aparține biografiei fiecăruia dintre cei doi protagoniști. Unele acțiuni au fost povestite de către contemporanii lui Eminescu, altele doar amintite în trecut prin diverse surse, iar unele sunt construite de mine, pornind de la un fir de adevăr. Ca orice scriitor, mi-am permis să interpretez, să reinterpretez, să nuanțez povestea din perspectiva mea, folosindu-mă de cele aflate studiind trecutul celor doi, de experiența mea de viață și de cunoștințele de psiholog. Am făcut-o conștiincios, cu deosebită cinstită și responsabilitate pentru cititori mei, dar și pentru protagoniști, astfel încât să nu le alterez imaginea stabilită până acum de literatură. Sper să fi împletit cât am putut de fluid realitatea cu ficțiunea și să fi relatat cât mai convingător momentele trăite de către cei doi.

Acolo unde povestea mi-a permis, am alunecat ușor din rolul naratorului în cel al biografului, încercând astfel să cuprind cât mai multe evenimente din viața celor doi. Pentru confortul lecturii dumneavoastră, am decis să menționez intervențiile din alte surse (scrisori, documente, ziare) într-un index la sfârșitul lucrării, pentru a nu întrerupe textul și a încălca inutil subsolul paginilor.

Țin însă să menționez că această carte nu se vrea a fi o biografie, ci o poveste romanțată, scrisă

pe înțelesul tuturor. Pentru autenticitate am ales să folosesc în scriere multe cuvinte din graiul vechi și cel moldovenesc, căci mi s-au părut a fi mai potrivite contextului.

O altă alegere pe care am făcut-o este nararea din perspectiva Veronicăi. Am făcut asta considerând că a fost nedreptățită, căci s-a scris despre ea, cu foarte puține excepții, mai mult în legătură cu infidelitatea și mai puțin despre alte lucruri care, pentru a înțelege cât mai bine povestea celor doi, se cer aduse în atenția publicului.

Înainte de toate însă, am văzut viața Veronicăi Micle și a lui Mihai Eminescu ca pe o poveste unică și extraordinară de iubire, și am cutedat să o reconstruiesc într-un roman. Iertate-mi fie dinainte micile neconcordanțe biografice.

Lectură plăcută!

Autoarea

*Da... visam odinioară pe acea ce m-ar iubi,
Când aş sta pierdut pe gânduri, peste umăr mi-ar privi,
Aş simţi-o că-i aproape şi ar şti c-o înţeleg...
Din sărmana noastră viaţă, am dura roman întreg...*

Mihai Eminescu, Scrisoarea IV

Numele meu este Veronica.

Deocamdată, să zicem doar atât.

Am urmat învăţământul primar la Şcoala Centrală din Iaşi, acolo unde mămucă-mea, la insistenţele mele, m-a înscris cu numele de Veronica Cîmpeanu. Vă mărturisesc sincer, am fost o elevă tare sârquincioasă. Mi-a plăcut mult să merg la şcoală şi am adorat să învăţ lucruri noi mereu. Toată ziua mi-o petreceam numai cu nasul înfipt între foaie, şi asta s-a văzut şi-n rezultatele mele şcolare. Dacă în clasele primare am fost notată cu foarte bine, mai târziu, în gimnaziu şi chiar la absolvenţă, am fost gratulată cu titlul de excelentă.

N-am fost o copchilă prea sociabilă de felul meu, drept urmare nici nu mi-am făcut prea mulţi prieteni prin şcoalele prin cari am tot trecut. Trebuie totuşi să amintesc că am avut printre colegele din anii primari pe draga Eliza Conta, sora mezină a filosofului, şi pe

Eugenia Fragulea, cea care avea să devină viitoarea soție a lui Samson Bodnărescu¹. Am spus că trebuie să amintesc, pentru că ele au fost cele mai bune prietene ale mele și vă veți mai întâlni cu numele lor în lectură. Mai apoi, Eugenia a continuat să-mi fie colegă și la gimnaziu. De fapt, cu amândouă am ținut mulți ani o prietenie strânsă, iar atunci când ne despărțea distanța ne scriam des, corespondența alinându-ne dorul.

Ne aflăm cu povestea așadar în luna lui Iunie a anului 1863, la momentul în care absolveam Școala Centrală prin examen public, susținut în fața comisiei examinatoare compusă din nume cu rezonanță precum Vasile Alexandrescu-Urechia², Titu Maiorescu³, Ștefan Micle⁴ și alții, mai puțin important de menționat aici. Asistase solemn la acea ceremonie și rectorul Universității din Iași. Dară nu despre examenul în sine vreau să vă vorbesc acia, căci nu acesta este de remarcat, ci tulburarea pe care și-a manifestat-o față de mine profesorul Ștefan Micle, cel care m-a examinat la limba germană. Domnul aista impunător și solemn, aflându-ne între două răspunsuri de ale mele, și-a uitat ținuta sobră și și-a lăsat privirea să se desfete minute bune peste chipul meu rumen de copchilă. Ochii lui insistenți, dară ciudat de blajini și parcă rugători, m-au tulburat pentru o clipită, făcându-mi ghem răspunsurile. Însă, grație talentului actoricesc pe care-l aveam încă de pe atunci, m-am redresat iute. Mai apoi, tulburarea a părut că se mută iară la dânsul pe grumaz, căci, uitându-și gura întredeschisă, au început să-i tremure fălcile și bărbia, ca sub un spasm. În dânsul ațipea ceva neliniștitor, o patimă născută atunci,

dară pe loc înfrânată. Învrăjbirea impulsului i se putea ceti în trăsăturile feței veștede, în cutele frunții și în acea privire nostalgică de sub pleoapele grele, aproape adormite.

Am stărui să-l privesc și eu cu o evlavie nemărginită, căci o zadarnică și neînțeleasă chemare către dânsul mă stăpânea. Nu știu ce o fost aia. Poate simpatie, poate o obrăznicie negândită, combinată cu o stare de colaps. Habar n-am. Apoi, distinsului domn o undă de tristețe i-a umbrit un moment chipul și linia gândurilor parcă i s-ar fi curmat brusc, răpusă de o socoteală amară, după cum avea a-mi mărturisi într-o confesiune intimă și sacră, dară numai pentru dumnealui:

Gândeam că eu aveam 43 de ani, iar eleva care mă atrăgea și mă tulbura atât de mult numai 13 ani.

Da... Înțelegeți, dragi cetitori? Exista o diferență de vârstă destul de mare între noi doi.

După examen, profesorul aista s-a apropiat de noi și ne-a salutat pe amândouă, –adicătelea pe mine și pe mămuca-mea – însă întâia oară a stat de vorbă doar cu ea, ignorându-mă pe mine total, pare-se că intenționat.

— Desigur, domnule, nicio grijă, prinsei o ruptură de vorbă de la mămuca-mea, care își făcuse privirea galeșă și glasul mult prea dulceag pentru acea conversație solemnă.

Ce-i spunea șoptit profesorul, eu nu auzeam din ungherul meu, însă îmi imaginam că, din moment ce mă lăudase pentru pregătirea ireproșabilă de la examen, nu-i putea zice decât niște laude. Discuția dintre domniile lor, de fapt mai mult monologul domnului, căci mămuca-mea mai mult aproba

sfișoasă și umilă, să tăť fi durat vreo cinșpe, poate douăzeci de minute bune.

— Da-da, fiți pe pace și lăsați în sama mea totul, urmă mămuca ca încheiere a discuției, leșinându-și și mai mult glasul și privirea, apoi se întoarșeră amândoi către mine.

Nu mai intru în detalii neșemnificative ale stărilor și otheadelor, căci încerc a scurta discuția. Se pare că atunci Ștefan Micle i-ar fi mărturisit că mă place mult ca femeie, deși nu uitați că aveam numai treișpe anișori și eram o copchilă, nicidecum femeie, și tăť atunci a rugat-o aprig să mă determine cumva, cum o ști dânsa mai bine, să mă cășătoreșc cu dumnealui.

Mămuca numaidecăt m-a tras deoparte și mi-a explicat cât a putut de limpede și de iute că domnul profesor dorește să mă căpătuiască de soață. Scurt, concis, căci nu beneficia de timp.

Primul meu gând nicicum nu mi-o fost unul de acceptare. Însă să mă împotrivesc atunci și acolo ar fi fost în zadar. Știam pe de rost dojenile ce ar fi urmat acasă, plus neșărata plachie de șfaturi pe care mămuca avușese grijă a mi le servi de timpuriu, cu regularitate. Io, atunci, fără tăgadă trebuia să accept degrabă propunerea dumnealui, căci, zicea dânsa, profesorul poseda nu numai o situație materială solidă, ci și prestigiul unuia dintre cei mai buni profesori universitari din Iași. M-a convins cumva, habar n-am cum a făcut-o, și am căzut la acea pripită învoială. Lucru acesta pentru dânsa era aproape de necrezut, iar diferența de vârstă dintre mine și știmabilul profesor universitar, de altfel foarte evidentă, deveni în ochii dumneaei numaidecăt o cifră neșemnificativă.

Copchilă neprihănită fiind și fără a posedea prea bine discernământul vorbelor mele, văzându-i dânsei exaltarea, am ajuns să-mi pară și mie ceva măreț. Nu aveam minte ca să mă pot apăra de o asemenea ploconeală, și iată-mă sacrificată dinainte de a deschide gura ca să-i vorbesc viitorului meu soț.

— Stimată domnișoară, mă bucur să vă cunosc mai îndeaproape, a grăit profesorul întorcându-se cu totul către mine, apoi mi-a strâns mâna mică într-a dumnealui, a dus-o spre barba sa, după cari mi-a sărutat cu multă galanterie dosul palmei. Mâna mea a rămas pentru un timp captivă în palma dumnealui și nu știam dacă e politicos să mi-o retrag. Numele meu, continuă molcom dânsul, presupun că-l cunoști deja, cum de asemenea și eu îl știu prea bini pe al dumitale, Veronica.

Cum spuneam, copchilă fiind, gestul dumnealui și atâta atențiune acordată mie dintr-odată m-au emoționat și m-au tulburat peste poate. M-am simțit imediat ca fiind altă persoană, mă vedeam deja o ființă mult superioară celei dinaintea acestei atențiuni deosebite. Pe de altă parte, musteața și barba lui, de altfel curate și îngrijite, mi-au gândilat pielea delicată a încheieturii, dară, fiind o domnișoară bine-crescută și cunoscând manierele de politețe, mi-am înghițit chicoteala jucăușă.

— Domnule profesor, desigur, am răspuns frumos la rându-mi, așa cum se cădea, cu o ușoară înclinare din trunchi, fiind, de altfel, sugrumată de simțirile contradictorii. Tăt atunci am încercat să-mi retrag și mâna dintre palmele dumnealui, dară, pentru câteva clipe, a mai continuat să se agațe de degetele mele, apoi, cu părere de rău, m-a eliberat.

— Eleganța și inteligența de care dați dovadă în public, a continuat dumnealui să-mi vorbească imperturbabil și deschis, frumusețea angelică de care vă bucurați, aș spune cu bună dreptate moștenită de la mamă, și pe care-o admir în taină de ceva vreme, cât și rezultatele excelente obținute la examinarea la care am avut deosebită plăcere să asist adineauri, tăti aiestea m-au determinat să-i cer mumei dumitale mâna superbeii fice pe care o are. Desigur, dânsa o fost cât se poate de încântată să mi-o ofere, și sper din toată inima să fiți de acord cu decizia dumneaei, astfel am putea deja să stabilim în zilele ce urmează logodna noastră.

Zăpăcită până peste poate de această neașteptată gentilețe a profesorului meu, n-am putut să mă mai concentrez ca să-i dau un răspuns pe măsura vorbelor sale. Emoțiile prea puternice m-au făcut să-mi întorc capul în cealaltă parte și să arunc iute o privire împrejur-mi. Curtea școalei, de altfel plină de agitație întotdeauna, în acel moment amuțise în totalitate. Păsărelele tăcuseră, parcă își frânseseră ciripitul vesel ca să ne asculte, clipocitul cișmelei nu se mai auzea, elevii, profesorii și părinții își opriseră deodată trâncăneala neobosită. Doar frunzele, mângâiate de vântul domol al verii, mai foșneau ușor în stejarii bătrâni din incinta școalei. Tăti perechile de ochi priveau în acele momente cu o admirație mută către noi trei. Pe câteva colege de ale mele vedeam limpede cum le cătrâniseră invidia. Se perpeleau în spatele gândurilor confuze, îs convinsă de asta, fiindcă eu eram băgată-n seamă de către distinsul profesor Ștefan Micle. Desigur, nu se obișnuia prea des ca un profesor să intre așa lesne în vorbă cu o

elevă de-a sa, ceea ce stârnea pe de-o parte admirație și curiozitate, iar pe de alta isca invidia și nelipsita cârcoteală de după.

Cum se întâmplă frecvent în astfel de momente nemărginit de flatante, fala personală triumfă, orbește și zăpăcește creierul, făcând asta până învinge detașat raționamentul. Inima mea mică a luat-o la galop și, fără a mai cântări ce cuvinte scot pe gură și cu ce implicații pentru viitorul meu o fac, m-au auzit numaidecât zicându-i:

— Desigur, domnule profesor, onoarea este toată numai a mea. Îs de asemenea încântată de oferta dumneavoastră, precum și nerăbdătoare să vă deviu soție.

Așadar, după cum vedeți, îmi hărăzisem norocul singurică, visând la viața îmbuibată ce mă aștepta, minunat cumpănită de mămuca-mea și îmbogățită de atâtea însușiri mărețe. Fără să știu ce fac, luasem atitudinea unui căpitan de navă și mă credeam la cârma vieții mele. Calea mărilor mi se deschidea largă și netedă dinainte-mi. În fapt, habar n-aveam că nava mea era numai o mică luntre putregăită, care plutea împinsă de valuri către un țarm necunoscut. Curând, urma să mă scufund.

Dară de unde să cunosc eu atuncea tăti aiestea? Presupun că la temelia acelei hotărâri stranii, luată pe moment, o fost doar respectul meu pentru dumnealui. Altfel nu-mi explic, căci, sub învelișul meu frumos ascundeam totuși o fire pătimasă și tenebroasă, care mă trăda adeseori prin scăpări de cinism. Atunci însă, n-am făcut decât să privesc ca un har al Proniei simpatia dumnealui pentru mine.

*[...] Atunci, în naivitatea mea, nu prea îmi dam socoteală de gestul care-l fac; azi însă, când privesc înapoi, văd cu groază mulțimea ochilor disprețuitori care îmi strigau: Ce faci, Veronica? Unde te duci, Veronica? Oprește-te!... dar prăpastia mirajului a fost mai înșelătoare. [...]*⁵

*Ai putea să lepezi cârma și lopețile să lepezi,
După propria lor voie să ne ducă unde repezi,
Căci oriunde numai ele ar dori ca să ne poarte,
Pretutindeni fericire... de-i viață, de e moarte.*

Mihai Eminescu, Scrisoarea IV

În certefecatul meu de naștere stă scris în dreptul numelui, cu majuscule și frumos rotunjit, Ana Cîmpeanu.

Mi se mai zicea în copchilărie și Corina. Însă adevăratul meu nume, cum am mai spus, este Veronica.

Veronica Micle.

Corina era numele meu de alint, folosit bunăoară de către mama și de către cei mai apropiați mie, rostit mai cu samă în casa părintească. Pentru majoritatea celor care mă cunosc din istoria literaturii și din scrisorile sau poeziile lui Mihai Eminescu, eu îs Verona, îs Îngerul blond, tot eu îs Nicuța, Tolla, Cuța, Mica, Micuța și Floare albastră. Exact, îs chiar eu, nimeni alta decât muza marelui poet. În ciuda multora, chiar îs unica sa iubire. Adevărata doamnă Eminescu, dacă vreți.

Ei bine, m-am născut într-o primăvară, mai

exact, în data de 22 April a anului 1850. Da, ați ghicit, în același an cu el, cu marele Mihai Eminescu. Coincidență sau nu, nu mai știu ce aș spune acuma despre asta. Au fost prea multe suprapuneri. De fapt, e prima brodeală dintr-un lung șir de astfel de lucruri, care m-au legat de poetul meu iubit.

În ziua în care am venit pe lume, nu în Moldova, ci la Năsăud, mama, slăbită și numai ce rămasă văduvă cu doi copii mici de crescut, mă numi mai în pripă, mai în serios ori mai la repezeală, simplu, Ana. Îi fusese la îndemână alegerea acestui nume, căci era aidoma cu al dânzei. Apoi, mă creștină tot așa, căci, printr-o coincidență frumoasă, soția lui Teodor Vaida purta tăt numele Ana, iară dâșii îmi fuseseră nași de botez.

Viața mumă-mii – Ana Cîmpeanu pe numele ei – nu o fost deloc una îndestulată. Țărăncă de felul dânzei, școlită ca moașă, s-a măritat de tânără cu Ilie Cîmpeanu, țăran și dumnealui, de meserie cizmar. Tinerii însurăței s-au iubit nespus și nu au pierdut timpul. Avură îndată ca prim fiu pe fratele meu, botezat Radu, venit pe lume cu patru ani înaintea mea.

Cu tătuca ie poveste mai lungă, dară o voi prescurta pentru plăcerea lecturii. Încăpățânat și mândru nevoie mare, vru musai să lupte în anul 1848, înrolat ca voluntar sub flamurile lui Avram Iancu, în tribunatul din Munții Apuseni. Mumă-mii nu-i pică deloc bine alegerea dumnealui. Avu un presentiment ciudat la auzul veștii și o cuprinse o aprigă suferință sufletească, una de sfârșeală, cum zicea dânsa. Se căi dinaintea dumnealui să nu se ducă la luptă, se împotrivi și se văicări cu toată ființa

ei și-l imploră cu nemăsurata dragoste de muiere și de proaspătă mumă, se rugă-n genunchi să renunțe la plecare, dară, cu tăti aiestea, nu-i putu opri tatii cu niciun chip avântul obștesc.

Un an și ceva mai târziu, presentimentul ei sumbru se adevări. Vestea pică peste dumneaei ca un trăsnet. O zgudui din temelii. Tătuca se prăpădise, răpus de două gloanțe în piept, iar trupul i-a fost adus acasă de patru soldați, vârat între patru scânduri mânjite cu vopsea neagră, ce-i țineau loc de sinistru coșciug.

La puțină vreme după înmormântarea lui tătuca, mămuca, rămasă singură, fără stare materială și cu doi copii mici în grijă, se găsi anchetată și prigonită de organele de stat habsburgice. Afurisit regim fusese pe atunci. Așadar, se văzu nevoită, alături de mulți transilvăneni de virtute, să fugă de acolo și să treacă munții spre Moldova. Cu Radu de mânuță, cu mine înfocolită la pieptul dumneaei, bătu pe jos drumul greoi, trecând dincolo prin pasul Dornei.

Tăti aiestea se întâmplau chiar în anul nașterii mele.

Și-a vândut casa din Năsăud și, ajutată de exilații transilvăneni și împrumutată pe ici, pe acolo, plus ce mai câștigase între timp cu nașterile și puținul pe care reușise să-l agonisească, Ana Cîmpeanu s-a oprit la Târgu Neamț. Acolo, cu numai o sută de galbeni, a cumpărat de la mănăstirea Neamțului o căsăluie humuită, acoperită cu draniță, având un cerdac și aflându-se într-o margine de codru des.

Casa numai casă nu putea fi numită. Era o paragină, dară, în schimb, locul acela unde era amplasată, putea lesne trece ca unul desprins dintr-o poveste. Cât priveai cu ochii-n zare, vedeai întinderi

de codrii verzi, străbătuți de izvoare susurătoare și cristaline. Se afla apropiat de Humuleștii lui Ioan Creangă, chiar pe drumul cetății ruinate a lui Ștefan cel Mare. La Miazănoapte, vatra și construcția pipernicită se mărgineau cu Ulița Mare, iar la Miazăzi se învecinau cu prundul Ozanei, cea frumos și limpede curgătoare.

Însă pitorescul și frumusețea locului nu au reușit a o ține prea mult acolo pe mămuca. După o ședere de doi ani în căsuța cu cerdac, mămucă-mea ne luă iară la drum și, de astă dată, se îndreptă direct spre Iași, unde se și statornici.

Nu după multă vreme însă, Ana Cîmpeanu primi a doua lovitură a vieții sale. Radu, frate-miu, se prăpădi de mititel, răpus de o boală cruntă, boală care, zicea mămuca, lovea pruncii pe capete.

Suferința asta a doua o făcu praf și pulbere. Nu e ușor să pierzi doi membri ai familiei tale în așa de scurt timp. Mă minunez de unde a prins putere să meargă mai departe, biata de ea, ori cum de nu a ajuns închisă la balamuc. Însă, pentru dânsa, timpul a avut o calitate. Odată cu trecerea lui, uitarea s-a depus peste suferințele adunate și îndurate. Că dacă n-ar fi fost așa, degrabă ne-am fi prăpădit amândouă.

Stare bună între timp nu prea prinsese mămucă-mea deloc. Cu moșitul abia se descurca, căci Iașul avea moașe renumite din belșug. Ca să compenseze neajunsurile începuse să spele lenjerii pentru casele boierești. Vedeti? Nu-i de mirare cum dânsa își pusese toată baza-n mine, căutând să-mi facă un rost în viață, ba chiar să mă mărite de timpuriu. Vedea, probabil cum era și firesc în situația ei, numai și numai în mine singurul ei sprijin la bătrânețe.

Cu tăti neajunsurile îndurate de mămuca, eu am beneficiat totuși de o copilărie aproape normală. E drept că mi-au mai lipsit de unele, dară nu mi-au lipsit niciodată hrana sau straietele. Situația mea familială era cu mult diferită de a majorității fetelor cu care mă însoțeam la joacă ori la școalele pi la care am tăt fost. Era diferită din multe aspecte sentimentale, căci lipsa sprijinului patern o simțeam din plin. Nu mai aveam nici frați care să mă apere la vreo încăierare sau batjocoră, ceea ce mă făcea adesea să lăcrămez și să mă retrag de multe ori de la joacă. Preferam să stau în casă și să citesc.

Adolescența însă mi-a schimbat un pic situația asta.

Aveam numai treisprezece ani în ziua când am fost cerută în căsătorie. În fapt, cuvântul cerut e nedrept pretins auzului dumneavoastră. Mai bine zis, am fost promisă de nevestă profesorului Ștefan Micle, fără să fiu consultată în prealabil cu privire la asta, fapt care avea să-mi marcheze nu doar o parte importantă din copchilăria neterminată încă, ci și adolescența, precum și cei mai frumoși ani ai tinereții.

Ca să fiu mai precisă, această căsătorie mi-a însemnat întreaga viață.

Mămuca a hotărât de capul ei că trebuie – ba nu, că-i musai – să mă mărite de pe atunci, ca să își ia dumneaei de-o grijă de pe cap, cum s-ar zice pe plaiurile noastre. Vreți probabil să aflați cât conta pentru dânsa ce voiam eu ori ce-mi doream în acele momente ale inconștienței mele de sine? Aproape că nimica nu mai conta pentru dumneaei, decât să mă

vază măritată.

O fost orbită de huzureală. Iară eu, eu nu năzuiam nicio gândire serioasă pe atunci, nicidecum să purced la pasul cel hotărâtor al vieții de adult. Nu doar pentru că nu știam ce va aduce cu ea schimbarea asta, ci pentru că n-aveam niciun habar de chestiuni mature, căci mămuca, poate prinsă de neajunsurile ei și necazurile singurătății sau poate din nepăsare ori înapoiere mintală – nu știu să zic, nu s-a sinchisit niciodată a mi le explica ca de la mumă la fiică. Cert e că toată conjunctura din acele momente, ignoranța mea copilărească și hotărârea nestrămutată a mămă-mii mi-au fost nefaste. Poate și acel treisprezece al vârstei mi-a purtat ghinion. Adevărul e că, plângându-ți de milă neîncetat, nu mai cutezi a vedea ori a explica nimica rațional. Și mămuca exact asta făcea. Mereu se văicărea. Iar când ești atât de posomorât, atât de neîncrezător, nu mai ai forță să speri că Soarele va răsări mâine, nici să lupți să-i mai prinzi strălucirea nu mai speri. Ești doborât de amărăciunea ta și lași întâmplarea să joace un joc cu tine, știind sau crezând deja că ai pierdut partida. Evident, pierzi mereu în fața sorții, pentru că, în jocul aista slut, îs musai necesare concentrarea și adaptarea. Maică-mii i-au lipsit aceste noțiuni, se vede treabă, cam toată viața dumneaei.

Mai târziu, pe mine m-au judecat omenii pentru faptele mele nechibzuite. N-am avut ce face, decât să plec capul și să accept că poate au avut dreptate să o facă, fiindcă, la rându-mi, odată prinsă-n joc, m-am lepădat și eu de orice urmă de speranță și de voință. Mi-a rămas doar să iert lumii scăpările răutăcioase, să accept și să cerșesc divinității puterea

să uit. Uitarea asta necesită un timp lung, uneori te urmărește și cerșește tot drumul vieții tale. Dacă pentru mămuca timpul o fost bun și a ajutat-o să-și îngroape suferințele alături de cei dragi, pentru mine o fost ca un ins cu două fețe: mi-o fost atât aliat, cât și dușman aprig. De cele mai multe ori, dușman. Iar, într-un final, uitarea și timpul s-au aliat împotriva mea și mi-au devenit călău nemilos.

*Nu simțiți c-amorul vostru e-un amor străin? Nebuni!
Nu simțiți că-n proaste lucruri voi vedeți numai
minuni?
Nu vedeți c-acea iubire serv-o cauză din natură?
Că e leagăn unor viețe ce semințe sunt de ură?*

Mihai Eminescu, Scrisoarea IV

În acea zi de Iunie a anului 1863, ziua în care am fost cerută de nevestă, eram într-o stare de levitație și parcă am plutit până acasă. Se amestecau în mine mai multe sentimente, pe care nu mi le puteam defini limpede. Nu erau de fericire, căci nu știam ce e aia, ci de o ciudată încântare.

Acasă ajunsă însă și înconjurată de toată acea familiaritate, starea mi s-a schimbat și am început să regret ceea ce făcusem.

— Nu vreu să mă mărit cu dumnealui! am urlat atunci la mămuca.

— Da` di ce nu vrei acumășa, fata mumii? Ai pe altu` pețitor?

— Nu, n-am pi niciunul. Di unde să am așa ceva, mămuică? Eu nu văz băieți prea des. Zic așa pentru că nu vreu să mă mărit cu nimeni deocamdată.

După cum spuneam câteva rânduri mai sus,

mămuca stăruia cum că trebuie degrabă să o crez că acea căsnicie precipitată e numai în avantajul meu, și că e de bine să fiu soața unui domn din înalta soțietate, așa cum se afla la acele timpuri distinsul domn, pretendentul meu. Ce-i drept, Ștefan Micle era de pe atunci un cetățean de seamă al Iașului, un profesor respectat și apreciat de multă lume. Alianța cu dumnealui, de orice natură ar fi fost ea, nu putea aduce cuiva decât un plus de prestigiu și o nepătată imagine socială.

— Să nu mânii pe bunul Dumnezeu, Veronică, mamă! Să nu faci aiasta taman acum, când o căzut ploconul aista peste capetele noastre. Revino-ți în firi, fătucă.

— Nu mânii pe nimenea, mămuică.

— Așa să porcezi. În sfârșit, iacătă, ne mai vede Domnul și pe noi, că ne uitase pi pământ în sărăcii și suferinți, să facem umbră degeaba.

— Mămuică, n-ascuți mimica și nici n-ai treabă matali ce zic eu, așa-i? am ridicat tonul. Refuz să mă căpățuiesc de pe acum. Asta zic.

— Nici gând să refuzi mătăluță asemenea plească. Ai, ai, ai! se văicări dumneaei, cu emfază. Copchilă fără minte ce te am!

— Ba bini că nici gând! am ripostat aprig. Iacătă, aista mi-e gândul. Apoi, eu cu viața mea pot să fac ceea ce poftesc. Așa cunosc.

— Da` di undi cunoști dumneata așa, copchilă?

— Din cetiri, din cărți. Așa scrie, să știi și matali. Și eu, cum ți-am grăit, refuz măritișul.

— Târziu, copchilă, târziu! Acu` ie prea departe să dai îndărăt.

— Ce departe-i, mămuică? Fu abia la prânz, în

astă zi.

— Ai admis deja, iară cuvântul dat e dat și gata. Nu-l mai poți întoarce înapoi, că te ia lumea de nesperioasă.

— Care lume, mămuță? Cine mai știe asta, în afară de noi trei? Lumea doar se holba la noi, n-avea nimeni cum să auză ce vorbim noi acoloșa.

— Nu, fătucă, vorba e că ai admis în fața dumnealui, și-i zisă.

— Ai admis dumneata să mă dai la măritat, nu am cerut eu să fiu nevasta dumnealui.

— Bărbatul cere muierea, nu invers. Iară acuma, tu n-ai a zice mare scofală, fătuca mumii. Treaba asta-i serioasă tare, iară la vârsta dumitale totuna-i cine-o admite. Eu zic acuma că aist om e numai bun de luat de bărbat. Și-l vei lua negreșit.

— Atunci, mămuță, dacă ție ți-o picat cu tronc domul profesor Micle, mărită-te dumneata cu el și gata. Că oricum nu-i de mine. E bătrân, e mai mare chiar și de seama matală, crez.

— Aș face-o eu și mâne, zău de nu, dacă numa` m-ar cere pe mine de muiere. Dară de mine n-are ochi, copchila mumii. Ce să vază dumnealui la o otreapă ca mine? Eu m-am stafidit d` acuma. Dumnealui vrea trufandale, carne fragedă pe care să își puie mâinile și pântec bun de adus prunci pe lume. Te-o cerut pe tine pentru că-i întrunești dorințele. Ar trebui să nu-ți mai încapi în piele de mândrie, când un om precum conașul Ștefan Micle își pleacă privirea-i înțeleaptă spre noi, care nu suntem din vlăstar de soi. Altele de-o etate cu dumneata ar chiui de fericire acuma. De-ar fi dânsele în locul dumitale, ce fericite s-ar afla în ăst ceas! Iară dumneata jelești

și-ți ocărăști soarta. Eh, scutură mama a lehamite mâna udă, copchilă fără` di minte mi-ești! Te-oi coace tu lângă înțelepciunea dumnealui, că-i din aluat bini plămădit omul.

— E unchiaș, bre, mămucă, crez că ar putea să-mi fie nu taică, ci mai degrabă tată-mare, continuai să-mi susțin cauza. Doamne, mămucă! Nu pricepi că omul aista are 30 de ani de viață peste ai mei?

— N-are a face vârsta în treburile de genul` aista.

— N-are, pe dracu`, n-are! mi-am dat ochii peste cap. Cum să nu aibă, bre? Matali te auzi ce păsăroi slobozești pe gură? Ai putea iubi vreodată un om care nu ți-a picat drag? Tu l-ai luat pe tata de tânăr și pentru că l-ai iubit, am dreptate?

— Dacă vrei fericire și mulțămire sufletească, hrană bună și îndestulare materială, o casă cu slugi și saloane`nalte pi la cari să umbli gătită, uită degrabă, fata mumii, de ceea ce numești acum în nimicia ta, iubire. Eu cu tată-tu... Lăsă-mă, o fost altă poveste acolo.

— Să uit de iubire? Niciodată! m-am aprins. Iubirea e esența vieții, mămucă. Din iubire ne naștem, știiu până și eu asta. Iubirea ne face să visăm, să trăim, să sperăm... să avem copii.

— Ba bini că nu! Te naști din pântecu` muierii și atâta tăt. Bărbatul doar își scuipă sămânța acolo, între chicioarile muierii, și asta-i tăt procesul facerii. Iubirea aia, de-o crezi tu frumoasă, ie numai bocete și suferinți, îndurări și lacrimi amare. Să zici bogdaproste că n-ai parte de așa ceva. Uite la mine ce-am pătimit cu taică-tu! Și ce am făcut din mini, la urma-urmei? L-am iubit, și crezi care-cumva că laolaltă cu dumnealui fericirile mi-au fost mai

numeroase decât necazurile? Da` di undi! Aș fi preferat să nu iubesc pe nimenea, niciodată, ca să nu-mi deplâng zilele amare.

— Nu-i așa, maică. Cântărești greșit, numai că ai avut matala parte de niște necazuri greli. Ai fost fericită atâta cât a vrut Dumnezeu să fii. Nu poți să trăiești fără dragoste. Apoi, cum socoți dumneata acolo și cum zici, iese constatarea că măritatul fetei este o afacere, muică. Și nu-i așa.

— Ba îi! La noi, la muieri, asta îi cel mai bini di ales.

— Hai să mai așteptăm oleacă, am zis mieros, încercând să o mai înduplec, poate se arată vreunul mai de seama mea măcar, poate că de abia de acuma înainte, că am isprăvit și cu școala, ar trebui să ne gândim la măritatul meu.

— Ba deloc nu mai aștepți, se oțărî dânsa către mine. Asta e șansa dumitale la o viață boierească, fătucă dragă! E șansa noastră să scăpăm de ros posmagi și muiat tocmagi, zise aprig, apoi se întoarse către mine, se ridică cu greu de deasupra albiei în care spăla lenjeria și își șterse mâinile de poalele șorțului. Mă aținti mai blajin cu privirea, apoi continuă: Imaginează-ți numa`, Corinuco, ce viață de huzurea te așteaptă în casa dumnealui. O să ai slugi multe. Muieri și bărbați care or să facă toată munca-n locul tău, copchilă. Slugi, bucătărese, spălătorese, slugi și iar slugi, repetă apăsător.

— Ba pe dracu`! Asta-i viață bună? Numa` de slugi nu-mi pasă mie acuma. Lasă-mă, nu-mi mai zi nimica-nimicuța. Nu vezi că-s amărâtă din astă cauză?

— Muică, nu te las și pace. Încearcă și ia pi tăti

părțile treaba asta. Gândește-te că dacă tu ești pusă bini, eu nu va mai trebui să-mi rup șalele astea subrezite, spălând și curățând cât îi ziua di lungă rufăria boierilor. Nici de moșit nu o să mai poci de-amu înainte mult amar. Ce crezi matali, că-s făcută din stâncă scoasă din munte? Deja mi se moaie și vederea. Apoi, refuză tu numa` pe domnu` Micle acuma, și-om vedea din ce-om trăi dimpreună mai târziu. Școale vrei, musici și teatre vrei, culturalizare și cărți ceri. Cum le-om face pi tăti, ca să ajungi o doamnă privită bini de soțietate, dacă nu cu ajutor de pi la alții?

— N-am pretins niciodată eu că vreu să ajung o doamnă de soțietate, mămucă. Muncim, așa facem. Uite, eu pot pleca cu trupa de teatru a italianului `cela. Știi că mi-a promis deja o leafă bunicică. Chiar așa, să știi că am decis de una singură, și o să plec.

— Ai decis tu singură. Haida-de! Tu ești bună de plecat în lume cu străinii, crezi? Uită-te la tine, ești mai mult decât o țără de om. Privește numai la mânușitele și piciorușele tale, că se văz vinișoarele vineții prin pielea aia străvezie. Ai luat statura lu` taică-tu ăla, care era un sfrijit. Alt nătâng și tac-tu, carele, tăt ca tine, se încăpățâna să facă dinadins ca dânsul, dară numai ca să mă oftice pi mini. Fie-i țărâna ușoară, adăugă, făcându-și semnul crucii și, privind spre înaltul cerului, oftă lung.

— Te-oi pomeni că eu n-oi putea munci...

— Da, păi cum! Acuma n-ai minte să judeci drept, copchilă, dară las` că oi prinde tu, apoi mi-oi mulțami cum se cuvine, dacă oi mai fi vie s-apuc eu mulțamirile tale. Iară, dacă n-oi mai fi, o să vii la cimitir și o să bocești pe mormântu-mi. Din spălat

nu fac de-un blid de zeamă cu carne car` să ne ajungă de pe-o zi pe cealaltă, vezi bini. Apoi, de m-oi îmbolnăvi mai rău și o trebui să mă oblojești, de unde oi avea matale bani de doftori și de medicamente, când abia ne ajunge ce scot eu să ne târâim? Corină, muică, nu-i de șagă, bagă-ți mințile-n cap și ascultă sfatul meu de fimeie trecută prin tăti și oropsită de soartă. Pune-te de te așează la adăpost de vreme rea, stând dreaptă lângă dumnealui; fii înțeleaptă. O coniță de casă boierească e ferită de multe greutăți și prejudiții, pe care pleava le îndură fără a crâcni, că deh, n-are a face mofturi.

*Cât de sus ridici acuma în gândirea ta pe-o roabă,
Când durerea ta din suflet este singura-mi podoabă.*

Mihai Eminescu, Scrisoarea IV

Aproximativ un an mai târziu, împreună cu mămuca și cu viitorul meu soț, ne aflam la Năsăud. Sosiserăm acolo spre finele lunii Iulie, călătorind pe o caniculă greu de îndurat.

În tot aist răstimp am trecut printr-o logodnă lejeră și-n mare măsură convențională, din care eu n-am înțeles mare lucru, decât că îs promisă profesorului și trebuie să dovedesc mai multă băgare de seamă și maturitate, mai ales atunci când ies cu dânsul în public, când lumea se zgâiește la noi și ne vorbește frumos.

Cum mămuca voia neapărat să se fălească la lume cu noul meu statut de madam Micle, l-a convins pe Ștefan să ne logodim acolo, în locul ei de baștină adică, și, logic, în asistența rubedeniilor dumneaei. Cumva, departe de ăst gând nu eram nici eu, căci îmi doream să văz Năsăudul, pe care, chiar necunoscându-l și neamintindu-mi-l nicio boabă, l-am socotit întotdeauna ca fiind locul meu de baștină.

Gătită și coafată `nalt, cu părul cocoțat în vârful capului, cu două şuvițe ondulate lăsate slobode pe lângă urechi și aranjate cu mare dichis, cu o alură mândră și ușor înțepată, prinsă strașnic de brațul lui Ștefan Micle, am mers și mi-am scos atestatul de naștere – act trebuincios la oficierea și încheierea căsătoriei.

— Nu te mai gheboși așa. Șezi dreaptă de spinare, îmi zbieră mămuca, care ședea și ne privea de sus, atârnată peste balustrada de fier ornamental a balconului odăii noastre.

M-am conformat imediat, bățoșindu-mă de parcă înghițisem coada unui măturoi din crengi uscate.

— Și capul înălțat să fie de acuma înainte întotdeauna, adăugă viitorul meu soț, zâmbindu-mi domol și cu îngăduință, așa cum îi era blânda fire.

Am făcut-o și pe asta, după care am revenit la hotel, am luat-o pe mămuca, apoi am străbătut tustrei ulițele întortocheate și strâmte ale târgului, vizitând prietenii și rubedeniile din partea ei și vestindu-le bucuropși evenimentul ce urma să se petreacă în curând.

După câteva zile de ședere la Năsăud, ne-am pornit către Cluj, de data asta spre neamurile lui Micle. Acolo, căci avea multe cunoștințe sus-puse viitorul meu soț, am tras la hotelul Biasini. Mămuca, care nu mai ieșise în lume de multă vreme, văzându-se astfel omenită, admirând numai prosperitatea din jur și nicidecum condiția mea de copchilă sacrificată pe altarul unei căsnicii aranjate, nu mai contenea să își revină din uimire și admirație față de profesorul Micle, pe care-l gratula cu câte un compliment aiurit și total nepotrivit la fiecare două sau trei ceasuri.

Povestea se repetă și aici. Au urmat o rundă de vizite protocolare, de data asta pe la cunoscuții și rudele viitorului mire, cu poftiri pentru participarea la ceremonialul căsătoriei noastre și la ospățul ce urma să se ție după cununie, precum și la semnarea actelor de legătură sfântă.

Căsătoria civilă a avut loc pe data de 7 August a anului 1864, în prezența a cinci martori oficiali și a numeroșilor prieteni intimi și rubedenii ale soțului meu. Partea de ceremonie religioasă se oficia ceva mai intim, cu vreo patru inși numai, în mica bisericuță a lui Bob.

— Trăiască mirii! m-am pomenit strigându-ni-se în față și, neștiind ce răspuns să dau la acea urare, am mormăit totuși un mulțămesc amețit și pe jumătate articulat, cu capul aplecat spre vârfurile botinelor albe, de mireasă. M-a salvat de jena momentului Ștefan Micle, răspunzând așa cum se cuvenea domnilor și sărutând galant mâna doamnelor ce ni se arătau dinainte vesele, împopoțonate și excesiv de zâmbitoare.

Precum îs obiceiurile de nuntă la noi, trecurăm apoi la restaurantul Biasini, unde petrecurăm cu mare fast agapa nupțială. Am dănțuit pe rând cu toți domnii prezenți, fiind practic trecută din mână în mână, asemenea unei păpuși moi, de cârpă. Nu cunoșteam pașii dansurilor și mă cam împiedicam de pantofii partenerilor mei, cari se amuzau copios de ignoranța mea. Crez totuși că am făcut impresie bună cu ținuta mea serioasă și dreaptă, fiindcă, spre dimineață, când ne retrăgeam împreună spre odaia sa de data asta, căci mămuca plecase mai devreme

să se culce, soțul meu mi-a șoptit candid, aproape de ureche:

— Îs foarte mândru și mă fudulesc tare mult cu dumneata, Veronica Micle, dară crez că deja știi ce simțăminte mărețe îți port acuma, că ai devenit și soția mea. Nu-i așa?

Capul mi s-a aplecat într-o aprobare doar pe jumătate consimțită, dară care pentru al meu soț a ținut loc de un întreg răspuns afirmativ. N-am știut ce să-i spui, pentru că nu am știut nici ce simt cu adevărat despre ce-a zis, în afară de o foarte mare oboseală și o durere cruntă de glezne. Probabil că trebuia să-i fi întors complimentul, însă eram prea sleită ca să mai pot țese o discuție savantă, una demnă de soțul meu intelectual.

Mămuca nu mi-a spus nimica dinainte despre asta. N-a suflat o vorbă despre cum ar trebui să mă comport ca proaspătă soață sau în prima mea noapte de fimeie măritată, ci pur și simplu m-a aruncat în brațele noului meu tutore, apoi s-a declarat mulțămită. Era satisfăcută, își văzuse sacii în car; chiar, de bucurie, se ametișe binișor cu băutura, turuind întruna numai prostii.

Obosită fiind după atâta dănțuială, mi-am schimbat hainele de nuntă cu cămeșa de noapte care era deja întinsă pe pat, peste cuvertură. Era o cămeșuță tot albă, cu mânecuțe lungi, strânse pe încheietura mâinilor și ușor bufante, nou-nouță, care se încheia cu năsturei de perlă sedefie la baza gâtului, iar la poale se lungea cu o broderie fină, căzându-mi peste glezne. După ce m-am îmbrăcat cu ea, m-am așezat pe scăunelul poziționat în dreptul măsuței de toaletă și, privind-mi chipul în oglindă,

mi-am despletit părul lung, asistată de soțul meu, care privea gaș reflexia mea. Ușor sfiță de prezența dumnealui, m-am vârat iute în pat, trăgându-mi acoperământul până sub bărbie. Micle s-a amuzat de atitudinea mea copchilăroasă și sfoasă, arătându-mi un zâmbet înțelegător și urându-mi somn ușor. Dară numai atât a întreprins.

Știam și simțeam că nu mă va atinge deloc atunci, și așa o fost. Micle se pare că nici nu s-a așezat în pat cu mine, ci a ațipit pe divanul din antreu, căci acolo l-am găsit în următoarea dimineață, moțând înghesuit, cu genunchii la piept.

Prinsesem în treacăt niște frânturi din discuțiile celor doi protectori ai mei, căci, socotită încă a fi o copchilă, nu se sfiau a vorbi despre mine chiar în prezența mea. Micle îi făgăduise mamei că nu avea de gând să mă facă fimeie imediat după oficierea căsniciei, și că va lăsa asta să se consume atunci când mi-or veni mie de la sine poftete trupești.

Însă eu nu eram chiar atât de naivă pe cât mă credeau cei doi. Din lecturile mele și din ceea ce învășasem în școală, aveam ceva habar despre ce putea însemna actul intim între soți. Dară, cum nu mă îndemna niciun fel de chemare amoroasă către consortul meu, am mai rămas fecioară aproape un an de zile după noaptea nunții.

*Ce pe-o repede-nmiire de mici unde o așterne
Ea, copila cea de aur, visul negurii eterne;
Și cu cât lumina-i dulce tot mai mult se lămurește,
Cu-atât valurile apei, cu-atât țărmlul parcă crește,*

Mihai Eminescu, Scrisoarea IV

La scurt timp după oficierea căsătoriei, Ștefan Micle a hotărât să întreprindem o călătorie scurtă spre Viena, ceva ce ar fi adus în ochii norodului cu un fel de lună de miere. Eram încântată, căci era primea mea ieșire mai de seamă.

Mi-a plăcut tare mult orașul acela și așa fi vrut să mai zăbovesc cu vizitatorul pe acolo. Din păcate, nu am stat mai mult de zece-doisprezece zile, așa că, de sărbătoarea Sfintei Măria ne aflam deja îndărăt la Cluj, unde am petrecut din nou câteva zile, până când ne-am reîntors spre Moldova.

În casa dumnealui am fost instalată confortabil într-o odaie aerisită, luminoasă și spațioasă, care, îmi spusese atunci, era numai a mea. Mămuca o fost și ea omenită cum se cuvine, oferindu-i-se o odaie bună în rând cu cele ale noastre. Foarte curând, scumpa mea maică se acomodă și deveni un fel de căpetenie a casei. Asta nu părea să deranjeze pe nimeni, nici